

КАНАДСЬКА ДІАСПОРА Й НАУКМА

1

Український ісход до Канади знає чотири головні хвилі — перед Першою світовою війною, між Першою і Другою війнами, після Другої війни та остання — після проголошення незалежності України. Кожна з цих еміграцій по своєму ставилася до країни свого походження. А це ставлення залежало від політичної свідомості емігранта і від мотивів його виходу з рідної землі.

Першу хвилю часто називають піонерською, мабуть, тому, що вона цивілізувала прерії західної Канади. Це заробітчанська, переважно селянська еміграція з півавстрійської Галичини, Буковини й Закарпаття. Її стосунки зі своєю батьківщиною мали більш ностальгічний ніж політичний характер. Вони в більшості виїжджали за океан "задля дітей", як писав Василь Стефаник, і не думали про повернення у свою окуповану батьківщину. Як вихідці з іншого — не-англосаксонського, не-германського й нероманського світу, вони зазнавали дискримінації і приниження, постійно боролися за своє фізичне існування й більше турбувалися майбутнім своїх дітей ніж покинутим "старим краєм". Але напередодні Першої світової війни, яка несла надію на політичну свободу України, вони своїми скромними спроможностями сприяли їй.

Міжвоєнна хвиля здебільшого теж була економічно мотивована, але включала також поважний відсоток репресованої української інтелігенції переважно з підпольської Галичини. Це були колишні вояки українських армій, члени нелегальної Української Військової Організації (УВО) та підпільної Організації Українських Націоналістів (ОУН). Ці посилили свідомість і потребу зв'язку з рухом у Галичині та вплинули на розбудову організованого життя, зокрема по містах, організували школи, самодіяльні гуртки та молодіжні організації.

Крім національно-незалежницького крила, в міжвоєнній Канаді існувала також група т. зв. "прогресистів", оформлених у Товариство Об'єднаних Українських Канадців (ТОУК), які симпатизували і співпрацювали з комуністичним урядом в Україні та Комуністичною партією СРСР. Різними способами вони намагалися очорнювати перед канадською спільнотою й урядом українців національного табору, об'єднаних у Конгресі Українців Канади (КУК).

Третя хвиля — це політичні біженці під час Другої світової війни. Вона включала громадських і політичних активістів, академіків, митців, літераторів, університетську й середньо-шкільну молодь, ветеранів армій різних часів і формацій, робітників і селян та молодь, забрану німцями на примусову працю в Німеччину. Це був збір представників усіх суспільних верств з усієї України — люди, які в вільних політичних обставинах своєї батьківщини не покидали б.

Ця хвиля ґрунтовно переродила суспільно-культурний та громадсько-політичний комплекс української Канади. Будучи своєрідним міні-суспільством поза материком і з національно-політичною місією, ця група була надзвичайно динамічною й мала великий політичний вплив на теренах свого поселення. Весь час стоячи лицем до України, ця еміграція постійно реагувала на зловживання в радянській політиці й науці.

Остання, післянезалежницька — четверта хвиля своїм ставленням до материка явно різниться від трьох попередніх. Ці залишили Україну в час, коли вона потребує рук, покинули її з певним полегшенням, без особливого почуття втрати. Проблематикою України вони не цікавляться, а радше критикують. Це заробітчанська й кон'юнктурна еміграція, якій незалежність відкрила двері вийти з рідної хати й зачинити їх за собою назавжди.

Психології людей цієї еміграції на Заході ще достатньо не досліджено, але їхня громадянська поведінка й вартості дуже егоцентричні. Це в основному типовий продукт системи, яка їх оформила і яку вони вижили. З погляду української діаспори, вони є найменш цікавим додатком.

Остання категорія діаспорної структури — це народженці Канади, а їх число доходить до 85—90 відсотків. Вони не емігранти й не завжди вважають себе діаспорою. Найчастіше — це схрещення не двох, а різних світів. Вони — канадці українського роду або від обох батьків-українців (330 тисяч), від одного, або від батьків кількох етнічних походжень (600 тисяч). Більшість останніх мало або й зовсім не активізується в українському громадському житті, формат якого щораз зменшується, й шукає нових форм свого існування. Ті, що виявляють деяке зацікавлення справами материка — це діти політичних біженців третьої хвилі й нащадки політично свідоміших емігрантів попередніх хвиль. Найчастіше вони допомагають своєю професійною експертизою.

2

Канадська співпраця з відродженою Києво-Могилянською академією зародилася в Вінніпезькому Відділі Прихильників Народного Руху України¹.

Чому ми взялися за підтримку освіти й вибрали саме НаУКМА? На це вплинули дві основні причини — традиція Києво-Могилянської академії й особа доктора В'ячеслава Брюховецького, теперішнього Президента НаУКМА — реалізатора відновлення КМА.

Ми були переконані, що відродження діяльності цього навчального й культурного осередку України та Східної Європи в XVII і XVIII ст. піднесе національну самоповагу багатьох, зокрема, молодих українців і перекине культурні мости в XVII ст., а звідти — в українське середньовіччя — в традиції Княжої України.

Додатковою причиною була діяльність д-ра Брюховецького — академічна і громадська, з якою я мав нагоду познайомитися, перебуваючи в Києві в лютому 1989 р. Восени 1990 р. ми за-

просили його читати курс нової української літератури в Департаменті славістики Манітобського університету в Вінніпезі. Тоді, при частих зустрічах і розмовах, ми з ним ближче познайомилися, довідалися про його роль в підготовці програми НРУ і про його задум будувати в Києві університет на традиціях колишньої Києво-Могилянської академії. Ця ідея скристалізувалася в нього під час його праці в американському Ратгерському й канадському Манітобському університетах.

Ми разом з ним захопилися цим проектом і вирішили, залучивши до цього ширшу українську канадську спільноту, допомогти йому в реалізації цієї ідеї, вірячи, що передумовою політичного й культурного рівня та добробуту держави, а тим більше держави, яка переформується, є її керівна еліта, що знає духовні криниці свого народу й постійно доглядає ті криниці. А забезпечити країну інтелігенцією такого рівня може тільки інституція, яка відважиться порвати зі старими колоніальними звичками й відкрити двері для свіжих ідей. На таких основах будувалась Києво-Могилянська академія в XVII ст., й ми вірили, що відновлення піде потрібним шляхом у XXI ст.

3

Ми бачили деякі схожості між тлом заснування й відновлення НаУКМА. В XVII ст. вона зародилася як відповідь на реальність, що виникла після занепаду Київської і Галицької Русі. Це був час повного розвалу навчальних осередків, збайдужіння й відходу боярської аристократії до польського табору. А духовенство, яке в середньовічній Україні відіграло роль балансуєчого державного чинника, було на низинах своєї освіченості й дисципліни². Після Люблінської унії воно опинилося у критичнішій ситуації, бо, в додаток до внутрішніх проблем, українська церква була також переслідувана урядом об'єднаної Польщі й Литви.

Виправити цей стан пробували шляхом унії української церкви з римською. Однак, незважаючи на те, що православний Константинополь у той час не мав ні церковного, ні політичного значення й був такою самою колонією

¹ В листопаді 1989 р., після виступу в Вінніпезі Івана Драча, голови Народного Руху України, тут оформлюється Ініціативний Комітет, а 28 січня 1990 р. — Манітобський Відділ Канадського Товариства Прихильників Руху (МВКТПР). На голову обрано Ярослава Розумного, на заступників — Ярослава Барвінського і Михайла Тарнавецького, на секретаря — Софію Качор, а на скарбника — Остапа Гавалешку. В 1992 р. Головою Відділу стає С. Качор, а Я. Розумний — референтом проекту допомоги НаУКМА і представником НаУКМА в Канаді. Від 1996 р. — це Канадський Комітет Допомоги НаУКМА, а теперішня управа Комітету: Софія Качор — голова, Оксана Розумна — секретар, Стефан Дупляк — скарбник, Ярослав Розумний — член і представник НаУКМА в Канаді.

² Ярослав Розумний. Ренесанс шкільництва й освіти в Україні Мазепинського періоду (Доповідь, виголошена на Мазепинській Сесії Наукового Товариства Шевченка й Об'єднання Українських Педагогів Канади в Торонто) // *Наша мета*. — Торонто. — 2, 9 і 16 квітня 1960.

як і Київ, перемогла провізантійська орієнтація, яка відкидала будь-які зв'язки з латинським західним світом. Визнання церковного примату Римського папи вважалось "зрадою" предківської віри й підступною папсько-езуїтською політикою з колонізаційними намірами³.

Не знаходили підходящого ґрунту докази, що ініціатива переговорів з Римом вийшла не від єзуїтів, а від української православної ієрархії, з метою піднесення рівня і внутрішнього зміцнення української церкви. На додаток, це могло завершитись встановленням українського патріархату, якого боялася московська православна церква й різними ходами намагалася запобігти унійним планам української ієрархії⁴.

Так і сталося. Наприкінці 1589 р., за шість років до Берестейської унії, засновується московський патріархат, з претензіями "третього Риму", а з ним починається юрисдикційна експансія московської церкви на все православ'я, включно з українським⁵.

Тодішнє українське церковне мислення не пішло по лінії світського ренесансного думання, як це сталося на Заході, а за покликом емоційних звичок, поділивши українське суспільство на два ворогуючих табори — унійський і православний. Православний табір, за допомогою козацтва, закріплює українську православну церкву, як офіційну церкву Гетьманської України, і православ'я стає головним стрижнем національної ідеології та невід'ємним компонентом українського патріотизму. Навіть спроби київських митрополитів — православного Йова Борецького та унійського Винямина Рутського в 1628—1629 рр. наблизити обидві конфесійні фракції не знайшли підтримки від козацтва⁶.

На такому тлі зароджується в Києві ровесник американського Гарварду (1636) — Колегіум Петра Могили, який, незважаючи на гостру опозицію й осуд, робить радикальний крок, даючи цій школі західну латинську форму, зберігаючи православну суть. Колегіум явно орієнтувався на єзуїтську Академію в Замості, яка, у свою чергу, орієнтувалася на університети в Падуа і Кракові⁷, впровадивши мову латинську, як викладацьку і схоластичну систему, як методологію. Єзуїтська схоластика, просякнута ідеями гуманізму, пробудила тодішнє українське православ'я, відвернула його від візантинізму й повернула провідну верству Гетьманщини до західної інтелектуальної сфери. А завдяки реформам Теофана Прокоповича та меценатству гетьмана Івана Мазепи, якого американський історик Clarence Manning⁸ вважає найосвіченішою особою в Східній Європі того часу, ставлячи його над Петром I, Могилянська Колегія стає Академією. Вона втрачає свій схоластичний характер і набуває світського академічного характеру та, завдяки заходам гетьмана Мазепи, розвиває й посилює занедбані зв'язки Академії з гетьманським урядом та громадянством.

У тому часі в Академії активізується концепція історичної тяглості та єдності княжого й гетьманського Києва — ідея, яка просвічувала Мазепі від початку його гетьманування⁹. А її літературним втіленням була драма Теофана Прокоповича "Володимир", у якій автор зображує Мазепу як спадкоємця ідеї старої Русі та відбиток особи Володимира Великого. В центрі драми Прокопович ставить боротьбу поступу й освіченості з застоєм і темнотою¹⁰. Україна в

³ Lev Krevza's *Oborona jedności cerkiewney* and Zacharija Kopystens'kyj's *Palinodija*. With an Introduction by Omeljan Pritsak and Bohdan Struminsky, Ukrainian Research Institute of Harvard University, 1987; also Jaroslav Rozumnyj's Review on the English translation of Lev Krevza's *A Defence of Church Unity and Zacharija Kopystens'kyj's Palinodia*, published by Harvard University Press for the Ukrainian Research Institute of Harvard University, 1995, 1165 pp., in *The Ukrainian Quarterly. A Journal of Ukrainian International Affairs, Since 1944, Volume LIU, No. 3, Fall 1997*, p. 265—267.

⁴ Mikhail Dmitriev, "Religious Programme of the Union of Brest", *Journal of Ukrainian Studies. Special Issue. Early Modern Ukraine*, Vol. 17, Number 1—2, Summer-Winter, 1992, p. 29—43.

⁵ Ярослав Розумний, "Лев Кревза і Захарія Копистенський — два стилі полеміки" (Доповідь, виголошена на Конференції, присвяченій 400-літтю Берестейської унії, Львів, 15—20 травня 1995 р.).

⁶ Така політика довела до того, що при кінці того ж XVII ст. Українську Православну Церкву підпорядковано Московському патріархатові.

⁷ Aleksander Jablonowski, *Akademia Kijowsko-Mohilanska: Zarys historyczny na tle rozwoju ogolnego cywilizacyzachodniej na Rusi*, Krasow, 1899—1900; See Aleksander Sydorenko, *The Kievan Academy in the Seventeenth Century*, University of Ottawa Press, 1977, p. 62.

⁸ Clarence A. Manning, *Hetman of Ukraine Ivan Mazepa*, New York: Bookman Associates, Publishers, 1957.

⁹ Про стан освіти в Україні в 2-ій пол. XVII ст. наведемо відомі слова Павла Алеппського з 1654 р.: "Починаючи з цього міста [Рашкова] і по всій землі руських, тобто козаків, ми помітили прекрасну рису, що дуже здивувала нас — всі вони, крім небагатіох, навіть більшість їхніх жінок і дочок, уміють читати, знають порядок церковних служб і церковні співи; крім того, священники навчають сиріт і не лишають їх неуками блукати по вулицях... Всякий базар [місто] і містечко в землі козаків має багато жителів, особливо маленьких дітей ... і всі вміють читати — навіть сироти". (Див. Ярослав Розумний, "Ренесанс шкільництва й освіти..." *цит. стаття*).

¹⁰ В *Історії української літератури* Дмитра Чижевського говориться, що драму "Володимир" вперше поставлено в Академії 3 липня 1701 р., а в Михайла Возняка — 14 липня 1705 р. На думку декого, драму було поставлено під час гетьманових відвідин Академії з нагоди градації його небожа, Андрія Войнаровського.

тому часі була країною з майже повною грамотністю".

4

Основна різниця між тлом заснування й відновлення КМА полягає в тому, що в XVII ст. КМА будувалась у вогні визвольних повстань, а відродилась в самостійній державі. В державі, яка проголосила свою незалежність на людській і фізичній руїні, під кожним оглядом нездарної імперії. Імперії, що навіть не впала, а розлетілася, залишаючи по собі багато старих слідів і людей з давньою суспільною ідеологією та практикою державоведення¹².

Ця нова держава народилася не в висліді революції, хоч людських жертв було багато, а як результат некомпетентності і злих інтенцій попереднього господаря. І тому в цій державі мусить відбутися революція орієнтацій — політичних і культурних. Для цього Україні потрібна нова інтелігенція, яка доповнила б проріджені ряди й могла б створити нову культурну й політичну реальність, якою колись її бачив Johann-Gottfried Herder (1744—1803)¹³.

Йдеться про інтелігенцію з чітким національним профілем, інтелігенцію з відповідальністю й почуттям звітності, яка так само дбала б про державні інтереси як про свої власні. Тут ідеться про такого інтелігента, який формує політичне й культурне обличчя Англії, Франції, Німеччини й Америки.

Україну здешетковано й позбавлено провідної верстви таких вимірів. Українська освічена верства переходила через колоніальний млин. Її заманювано й принижувано, а людей типу *vita maxima* фізично еліміновано, виро-

шуючи *vita minima* — людей "прихованого життя"¹⁴. Це практикувалося століттями, а набрало трагічних форм у XX ст.¹⁵

Це є основною причиною українського інтелігентського дефіциту, і то в часі, коли Україна потребує дорівняти Заходові, щоб увійти в європейську спільноту й забезпечити свою політичну екзистенцію. Вимоги для цього ніби елементарні, але в сучасній українській дійсності вони потребують великих зусиль.

Перед інтелігенцією стоїть велика відповідальність за долю української культури й мови, які зведено до третьорядної ролі, а вони повинні бути не лише престижною візитівкою вдома й поза домом, а також об'єднуючим чинником усіх громадян держави. Кожна держава повинна мати свій мовно-національний характер, який віддзеркалював би тубільну корінну більшість. Культура мусить бути на високому рівні й мусить бути гомогенною та монолітною, бо без неї не може бути монолітної держави.

Охорона власної культури є важливою ще й тому, що живемо в час т. зв. глобалізації світу, коли комерція й капітал одиниць і малих груп поглинає індивідуальність. З цим починає боротися західна молодь та zagrożені агресивними сусідами народи.

З цим пов'язане питання української мови в новій Україні як мови державної і мови побутового спілкування. Позитивом є факт, що введено закон, який зобов'язує державних працівників знати й розмовляти українською мовою на урядовому рівні, а побутове спілкування залежатиме від самоповаги й поваги до тієї мови. А на це, здається, доведеться почекати заки звички вимруть і століттями принижувана мова

" На підставі матеріалів, опублікованих у ж. *Основа* (1862), в 1704—1747 рр. в усіх сімох полках Гетьманської України стан освіти був таким: полк Ніженський, на 202 поселення мав 217 шкіл; Лубенський, на 247 поселень — 172 школи; Чернігівський, на 229 поселень — 154 школи; Переяславський, на 174 поселення — 119 шкіл; Полтавський, на 61 поселення — 98 шкіл; Прилуцький, на 102 поселення — 69 шкіл; Миргородський, на 84 поселення — 37 шкіл.

А коли порівняти цей стан з 1768 р., через чотири роки після ліквідації Гетьманату, то на території повітів — чернігівського, городенського і сосницького було ще 134 школи, тобто, одна школа на 746 осіб; у 1775 р. на цій території було всього 52 школи — одна на 6750 осіб, а в 1860 р., через сто років після ліквідації Гетьманщини, на території всієї чернігівської губернії було тільки 70 шкіл — одна школа на 17 143 особи.

¹² "It was a collapse through political, economic, social and physical exhaustion," he said, adding that although the Soviet system collapsed, it left intact its political, ruling elite. "No one in Putin's government... was associated with the dissident movement," Dr. Brzeziński said... this KGB elite included the "most ambitious, careerist, cynical people seeking the privilege of status; they were the best, in the most negative sense of that word," he stated ("Brzeziński analyzes European unity, Russia and American perceptions" by Natalka Gawdiak, *The Ukrainian Weekly* (New Jersey), Sunday, August 13, 2000, p. 4).

¹³ "Die Ukraine wird ein neues Griechenland werden; der schöne Himmel dieses Volks, ihr lustiges Wesen, ihre musikalische Natur, ihr fruchtbares Land usw. werden einmal aufwachsen; aus so vielen kleinen wilden Völkern, wie es die Griechen vormalig auch waren, wird eine gesittete Nation werden; ihre Grenzen werden sich bis zum schwarzen Meer hin erstrecken und von dahinaus durch die Welt. Ungarn, diese Nationen und ein Strich von Polen und Russland werden Teilnehmerinnen dieser neuer Kultur werden; von Nordwest wird dieser Geist über Europa gehen, das im Schläfe liegt, und dasselbe dem Geiste nach dienstbar machen. Das alles liegt vor, das muss einmal geschehen; aber wie, wann, durch wen? Was für Samenkerne liegen in dem Geist der dortigen Völker, um ihnen Mythologie, Poesie, lebendige Kultur zu geben?" (*Journal meiner Reise*, Berlin & Weimar: Aufbau-Verlag, 1969, 135).

¹⁴ Олександр Кульчицький, "Риси характерології українського народу", *Енциклопедія українознавства*, том 1, Наукове Товариство ім. Шевченка, Мюнхен — Нью-Йорк, 1949, с. 708—718.

¹⁵ Масовий погром українського інтелекту й української субстанції в Советській Україні почався в 1929 р. з головним прицілом на гуманітаріїв. Тоді ув'язнено, заслано і знищено десятки провідних членів та наукових співробітників ВУАН. Роком пізніше закрито Історично-Філологічний відділ і припинено всі серійні видання з гуманістичних дисциплін Академії, а велику частину опублікованих праць і монографій вилучено як "націоналістичні".

стане престижною. Все-таки від інтелігентної людини вимагається більше зусиль, ніж від малоосвіченого робітника. З мовним законом особливо повинна співпрацювати університетська й середньошкільна молодь, яка завжди буває в авангарді суспільних процесів. Байдуже відношення до державної мови особливо дивує у випадку молоді, яка вступає у престижні україномовні університети, здобуває в них найкращі кваліфікації, а до мови залишається, м'яко кажучи, байдужою. Корупція й підкуп, як спадок попередньої системи, є речами проминальними, але байдужість до себе є небезпекою для держави¹⁶.

Незрозумілим для людини з Заходу є оте ірраціональне тяжіння багатьох українців до "північної" пози, чванькуватості, некомпетентності та зневаги до людини й народів — метафорою чого стала недавня трагедія моряків атомного підводного човна "Курськ". А було б набагато кориснішим, якби на місце адорування прийшли серйозні студії і демістифікація цього феномена і джерела, що різними способами намагається сповільнити або й затопити теперішній процес українізації України¹⁷.

Мені здається, що під впливом російських комплексів неповноцінності, страху й ізоляційності та наших власних "фрейдівських" колоніальних комплексів, у нашій підсвідомості закорінилося упередження або й ненависть до Заходу. Цей Захід багатьом нам, як і росіянам, чужий, і ми від нього відвертаємось. Він імпонує нам лише своїм добробутом, який ми поспішаємо використати, але не маємо відваги приступити ближче до того Заходу й вивчити, звідки той добробут у них береться.

З цього почуття неповноцінності випливає інший феномен в Україні й Росії — сліпе копіювання "американізмів". Тоді як інші європейські держави намагаються очищуватися і зберігати свою самобутність, Росія й Україна, щоб демонструвати свою "прогресивність", засипають свої мови різними "іміджами" та "іміджмейкерами". А в Україні ситуація ще гірша, бо тут американізм — це додатковий до російського шар кальок на суржику.

Теперішня українська реальність є така, що освіта мусить іти в парі з вихованням, щоб наше себеуявлення й себебачення вийшло зі сфери емоцій і перейшло у сферу раціональну. В державобудуванні треба виховувати віру у власні сили, ініціативу, етику праці й уміння йти на компроміси.

Для ілюстрації наведу три приклади. Південна Корея за 25 років наполегливої освітньої й виховної праці стала сьогодні політичним і торговельним партнером на міжнародних ринках. Подібне сталося в Японії та Ірландії.

Кожний єврей у часі свого Нового року (Rosh Hashanah), що припадає на 30 вересня, зобов'язаний проказати — "Світ був створений для мене"¹⁸, а Лев Толстой твердив, що для того, щоб бути переможцем, народ мусить мати свого Бога й вірити, що ним перемаже інших Богів.

Не всі з цих прикладів варто наслідувати, але вони показують різні способи самореалізації. В нас сьогодні найважливіше самопізнання й усвідомлення своєї ролі, пам'ятаючи, що в наш час могутність не у квадратних кілометрах, не в території, а в умінні єднати інтелект з почуттям — у вмінні надихати комп'ютери гуманністю.

Нинішні вищі школи в Україні повинні залучати до себе найкращих спеціалістів — своїх і чужих, які могли б не лише читати лекції зі своїх дисциплін, а й бути керівниками магістерських та докторських дисертацій і дослідних проєктів. Аудиторна й дослідницька робота, теорія і практика мають іти поруч і при якнайтіснішій співпраці з промисловістю й суспільством країни. Це сьогоднішня орієнтація багатьох північноамериканських високих шкіл.

У традиції Петра Могили і його наступників В'ячеслав Брюховецький звернув погляд КМА на Захід, на його найкращі моделі. НаУКМА не наслідує, але орієнтується на ці моделі, вивчає їх критично й модифікує або елімінує, якщо вони не спрацьовують на українському ґрунті. В міру потреб він модифікує також інфраструктуру університету, й Академія не лише досягнула статусу університету, чого з політичних мотивів не дозволяли ні польські королі, ні російські царі,

¹⁶ See Taras Kuzio's, "Language and nationalism in post-Soviet space", *The Ukrainian Weekly* (New Jersey), Sunday, September 24, 2000, p. 2.

¹⁷ "Russia's own view of itself is the third area that needs de-mystification, according to Dr. Brzezinski, who quoted Mr. Putin as saying, "We are not seeking to make Russia a great world power because Russia is a great world power... It is one of the great influential centers of the modern world". By examining Russia statistically and from its geostrategic location, Dr. Brzezinski demonstrated that the reality is quite different" ("Brzezinski analyzes...", *The Ukrainian Weekly*, August 13, 2000).

¹⁸ "For as we approach the New Year for the world the anniversary of the creation of humankind on Rosh Hashanah, we are reminded that each person is obligated to say, 'The world was created for me' [...] May we all be blessed materially and spiritually, and may we usher in the ultimate Redemption, NOW!" ("Two Heads are Better Than One", in *LChaim. The Weekly Publication For Every Jewish Person*, Winnipeg, September 22, 2000).

а стала чи не найкращим університетом у сьгоднішній Україні, який здобув міжнародне визнання. Сьогодні НаУКМА є вікном України у світ і світу в Україну. Його відвідують і виступають перед університетською аудиторією представники світу академічного та політичного, й ним міряють український інтелектуальний потенціал.

Ця школа стала також культурним вогнищем Києва. Тут існує "Культурно-мистецький центр Національного університету «Кієво-Могилянська академія»", а в його рамках діє "Київський експериментальний театр", високопрофесійна група, якій у 1980-их роках було заборонено мистецьку діяльність, а дав їм притулок при НаУКМА теперішній президент В. Брюховецький. Існує студентський театр LUDUS, Академічна хорова капела студентів НаУКМА "Почайна" та Галерея мистецтв НаУКМА.

6

Українська канадська громада підтримує НаУКМА від перших днів його відновленої діяльності і продовжує цю підтримку донині, включно з останнім проектом університету —

енциклопедією КМА. Коли порівняти цей внесок української спільноти в діаспорі в розбудову НаУКМА з її щорічними потребами, то може він незначний і має більш символічне значення ніж матеріальне. Але був час, коли ця допомога була єдиною, на яку міг розраховувати тодішній ректор В. Брюховецький.

Базою цієї допомоги була українська політична еміграція після Другої світової війни. Вона й далі є основою, але її ряди сьогодні рідшають і її роль мусять перебрати інші культурні меценати. Чи перебере її найновіша "післянезалежницька" еміграція, важко сказати. Мені здається, що радше ні, бо донині у списку канадських жертводавців не видно імен людей цієї хвилі. Якщо вони і є, то підтримують стипендіями своїх родичів.

Відповідальність за високий рівень освіти в Україні буде щораз більше спадати на українське суспільство в Україні, на її великих меценатів, як це було в часи Гетьманської України. І це вже помічається сьогодні в підтримці енциклопедії "КМА в іменах" українською спільнотою в Україні.

Манітобський університет, Канада.